

Stichting Beter Zeist

Secretariaat:
Griffensteijnseplein 22
3703 BG Zeist
T: 06-46082657
KvKnr.:30250364
NL98 INGB 0005 8035 12
E: beterzeist@gmail.com
W: www.beterzeist.nl (oud)
W: www.beterzeist.com

Aan de gemeenteraad Zeist

Zeist, 04 maart 2021

Betreft: Inspraakreactie Ronde Tafel over RV en kader Klimaatbestendig Zeist

Route naar een klimaatbestendige gemeente (in 2050)

Geachte raadsleden,

Algemeen

Klimaatverandering is een sluipend proces. Zoiets gaat wetenschappers en de bevolking pas na verloop van lange tijd in zijn extreme gevolgen opvallen. Eerst als weersverandering, later toch meer als een uiting van een onweerstaanbaar voortschrijdende proces van klimaatverandering. Dat zal nog heel lang doorgaan.

Het komt omdat zelfs bij een gelijkblijvend of zelfs sterk verlaagd niveau van humane broeikasgassen het zee- en landijs zal blijven smelten. Daardoor kan de aarde verder opwarmen. En dat versterkt weer natuurlijke processen die zorgen voor nog meer broeikasgassen. Denk aan gassen die vrijkomen bij opwarming van veen, permafrost en de oceanen. Het gaat dan om - geologisch gezien – een pijlsnelle klimaatverandering.

Het schijnbaar stabiele klimaat evenwicht is na de laatste ijstijd (zo'n 10.000 jaar geleden) in de loop van duizenden jaren ontstaan. Dat veranderde sinds enkele eeuwen in een labiel evenwicht tot een nieuw evenwicht kan worden bereikt. Dat zal dan eeuwen *of veel langer* duren. De gedachte dat met wat energiemaatregelen binnenkort de klimaatverandering zal stoppen is een product van wensdenken. De verandering kan pas op termijn stoppen als de *totale* humane uitstoot van broeikasgassen nul of negatief wordt.

Aanpassing aan klimaatverandering is noodzakelijk om hier een leefbare omgeving te houden. Dat betekent ook dat voor de Nederlandse bevolking het directe belang en de effecten van maatregelen goed zijn uit te leggen. Dit in tegenstelling tot de het effect voor Nederland van de nationale energietransitie. Dat effect valt namelijk op wereldschaal alleen ver achter de komma te meten. Het wil niet zeggen dat de Nederlandse bijdrage daarom op wereldschaal minder belangrijk is. Ieder land zal zijn bijdrage moeten leveren om de aarde leefbaar te houden.

Het directe belang voor de bevolking van de aanpassing aan klimaatverandering valt goed uit te leggen. Daardoor is er t.a.v. dit thema steeds meer maatschappelijke steun voor effectieve maatregelen. Laten we daar gebruik van maken door flink door te pakken

en niet te aarzelen om onorthodox te handelen op basis van heldere plannen, ook in Zeist. Pappen, nathouden en slap optreden helpt onszelf en komende generaties niet. 'De politiek' zal nu daadkrachtig moeten ingrijpen wil klimaatadaptatie kunnen slagen. *Wat dat betreft ondersteunt Stichting Beter Zeist ook de reacties van Stichting Milieuzorg Zeist e.o., vereniging Werkgroep Natuurlijk Zeist-West en De Groene Driehoek.*

Reikwijdte beleidskader klimaatbestendig Zeist

Wat ons opvalt is dat het beleidskader vooral beperkt blijft tot 4 actiepunten:

- wateroverlast;
- hitte;
- droogte;
- waterveiligheid.

Aandacht voor gezondheid van mens, flora en fauna is echter ook dringend nodig. Dat missen we in het beleidskader.

Onderstaand *aanbevelingen en vragen* daarover en verder ook aandacht voor de *implementatie en uitvoering van de voornemens*.

Gezondheid van mens, flora en fauna

Hittestress binnenshuis

In het beleidskader wordt vooral gesproken over hittestress op straat- en buurniveau. Bij *hitte binnenshuis* wordt als oplossing genoemd 'natuurlijke verkoeling'. Maar de meeste mensen zitten bij extreme hitte binnen en laten de ramen dicht. Hoe los je oververhitting dan op zonder airconditioning of warmtepompen? Dat kan dan vooral door tijdens de nacht ramen open te laten. Want volgens de ambitie 7 op pagina 29 moet verkoeling van gebouwen niet leiden tot opwarming van de (verblijfs-)ruimte in de directe omgeving. Dat gebeurt bij airconditioning en luchtwarmtepompen juist wel.

Wanneer we de tabellen bekijken van verwachte warme nachten in 2050 per wijk (label D) dan zien we dat respectievelijk Zeist-Noord, -West en -Centrum daaronder het meeste te leiden hebben. Dat betekent dat juist daar meer aandacht voor nachtelijke verkoeling nodig is. Dat kan overdag bijvoorbeeld door zonnestraling te temperen d.m.v. beplanting en vergroening en het gebruik van meer zonlicht reflecterende oppervlakten. *Wij vinden dat bovengenoemde punten in de vorm van concrete ambities met maatregelen in het beleidskader zouden moeten worden opgenomen.*

Klimaatadaptatie en toename woningbouw

Zeist zet in op het bouwen van duizenden woningen de komende tientallen jaren (3.500-5.700 (en mogelijk 5.000 meer, cf. bijlage bij visie Utrecht Nabij). De gemeenteraad heeft dat onderschreven d.m.v. de Contour REP en de Propositie van Zeist. Meer bouwwerken zorgen voor meer grijs en minder groen.

Hoe wil de gemeente in geval van toenemende woningbouw zorgen voor effectieve klimaatadaptatie van het binnenmilieu en van de woonomgeving?

Waterkwaliteit en kwantiteit

Temperatuurverhoging leidt in de zomer tot meer problemen met algengroei in het oppervlaktewater mede door overmatige hoeveelheden voedingsstoffen en zonlicht. En vergeet botulisme niet. De aanpak van door hitte ontstane problemen voor mens en natuur vergt meer aandacht. Alleen betere doorstroming met voedingsrijk Kromme Rijnwater volstaat niet. Denk daarentegen wel aan beter grondwaterbeheer ten behoeve

van meer en koel kwelwater zonder veel voedingsstoffen. Het planten van bomen langs oevers en het gebruik van bepaalde waterplanten helpt ook. En in hoeverre is het toch mogelijk grootgebruikers van grondwater zoals Vrumona (Sourcy e.d.) op andere waterbronnen te laten overschakelen? Boeren kunnen minder water-intensieve planten telen of eigen waterbuffers aanleggen. Verbod op eigen zwembaden is ook mogelijk etc. Juist de afgelopen warme zomer leidde de hitte tot een hausse in aankoop van zwembaden.

Wat gaat er op dit vlak gebeuren?

Het *waterbeheer* moet niet een compromis zijn met het oog op het niet-aantasten van bestaande belangen. Daarvoor is de invloedrijkheid van de huidige verdroging van de bodem voor de samenleving en de natuur te groot. Dat komt grotendeels door de *structurele daling van het grondwaterpeil van ruim 1,5 meter* gedurende de laatste 70-80 jaar¹. Waterschappen zitten klem tussen enerzijds de belangen van boeren, waterleidingbedrijven en watervergende industrieën en anderzijds de noodzaak de watervorraden in bodem en oppervlaktewateren op peil te houden. De huidige maatregelen blijken daarvoor onvoldoende te zijn, zeker met een steeds groter wordende vraag door bevolkingsgroei en bedrijvigheid.

Kortom, er moet echt worden ingegrepen anders wordt de schade aan natuur en samenleving steeds groter.

Temperatuurverhoging en verandering natuur

Een ander punt is dat temperatuurverhoging leidt tot *invasieve plaagdieren en besmettingen met bacteriën en virussen* die overgedragen worden door beten en steken van insecten. Dat is zowel voor mens als dier van belang en voor het wederzijds overspringen van ziekten e.d. *Wat gaan we daar aan doen? Of behoort dit tot een ander chapter omdat in het voortraject van het beleidsproces dit punt niet is meegenomen? Waar en wanneer gebeurt dat dan wel?*

De sterfte van flora en fauna door hoge temperaturen en droogte krijgt ook te weinig aandacht. *De biodiversiteit zal ingrijpend veranderen.* Vroeger inheemse soorten zullen het hier moeilijk krijgen en soorten die nu ver in Frankrijk gedijen zullen deze in de loop van 30 jaar deels vervangen. Dat is een onweerstaanbaar proces van het opschuiven van de klimaatgordels, net zoals dat na de laatste IJstijd gebeurde. Bomen die we nu poten zullen de klimaatverandering moeten kunnen weerstaan. Zo zullen hier bijvoorbeeld bepaalde soorten berken en sparren verdwijnen en kunnen platanen en Franse (kurk)eiken daarvoor in de plaats komen. Dat betekent ook veel voor de met flora samenlevende bodenschimmels en -bacteriën, insecten en andere dieren.

Hoe bereiden we ons daarop voor? Kost het kappen en vervangen van veel extra dode bomen en struiken geen geld?

Klimaatadaptatie buitengebieden

Door de aanleg van zonnenvelden wordt in de meeste gevallen (overdag) de bodemtemperatuur verhoogt, zo blijkt uit onderzoek. Daarnaast ontstaat er in het algemeen onder de zonnepanelen bodemdegradatie en gebrek aan biodiversiteit. Dergelijke ontwikkelingen creëren een ongunstig microklimaat dat haaks staat op een proces naar succesvolle klimaatadaptatie. Ook bij het beheer van gebieden voor natuur

¹ Van grote invloed is de ontwatering van de bodem door het Amsterdam Rijnkanaal, de wateronttrekking door Vrumona (diep grondwater Bunnik) en Vitens (putten Heuvelrug) en de verlaging van het grondwaterpeil in natte perioden t.b.v. de landbouw waardoor onvoldoende inzijging van regenwater plaatsvindt.

en landbouw zal klimaatadaptatie een leidend principe moeten zijn. De meest succesvolle maatregelen daarvoor zijn bekend.

Nu de uitvoering nog.

Implementatie

Uitvoering gemeentelijk deel

Circa 50% van de bebouwde omgeving behoort toe aan de gemeente. Veel van de ambities zullen dus door de gemeente, ontwikkelaars en contractpartners moeten worden uitgevoerd. Dat betekent in feite *dat maatregelen voor klimaatadaptatie bij veel projecten en activiteiten geïncorporeerd moeten worden*. Dat vergt interne en externe richtlijnen, controles, handhaving, herstelwerk en mogelijk ook boetes. Bovendien moet dan binnen de gemeente voldoende kennis aanwezig zijn om tot een goede afstemming te komen met andere uit te voeren taken in de publieke ruimte of met de gezondheidszorg. Dat gaat niet vanzelf.

Hoe wordt daarin voorzien?

Alleen communicatie als implementatiemiddel?

Opvallend is dat als invoeringsmiddel voor private oppervlakten alleen gesproken wordt over communicatie. Dat om mensen te stimuleren en aan te moedigen het juiste voor de toekomst te doen. Hoeveel mensen zouden dat uit zichzelf doen? Stichting Milieuzorg Zeist e.o. pleit in punt 24 van haar inspraakreactie voor een 'tegeltax' en een beperking van maximaal te verstenen oppervlakte van particuliere buitenruimten (tuinen). Zo is volgens onderzoeksbureau Deltares in de gemiddelde stadstuin nog maar 39 procent groen. Dat komt mede omdat huizen steeds meer op 'postzegelkavels' worden gebouwd. Hoveniers tegelen erop los om 'buitenkamers' te creëren. *Zonder regulering zoals bijvoorbeeld een hemelwaterverordening, controle en handhaving zal er niet zoveel terecht komen van de mooie voornemens*. Vrijheid, blijheid en ieder voor zich vindt men mooi genoeg. Je hoeft maar door buurten te lopen om te zien dat bijvoorbeeld veel nauw aaneengesloten tegeloppervlakten afwateren op riolen.

Wat wil de gemeente Zeist hieraan doen? Alleen pilotprojecten voor goedwillende mensen volstaat niet. Durft zij het aan stringenter beleid te voeren voor particulieren en private partijen?

Uitvoeringsplan met routekaart en smart doelen

In het Raadsvoorstel wordt het *rioleringsplan* in feite als uitvoeringsplan opgevoerd. Dat is veel te kort door de bocht. Zoals we hiervoor hebben aangegeven is de reikwijdte van klimaatadaptatie en klimaatbestendigheid veel groter dan riolering ooit zou kunnen beïnvloeden. Bovendien gaat het dan om een tientallen jaren lang proces van vervanging van infrastructuur t.b.v. scheiding van rioolwater en regenwater. Klimaatadaptatie zal echter veel sneller en breder moeten worden aangepakt om de ambities van klimaatadaptatie te kunnen bereiken.

Kortom: ons inziens is een SMART uitvoeringsplan met routekaart en meerjarenraming nodig, inclusief de nog ontbrekende, hiervoor genoemde ambities. Die laatste zullen ook nog toegevoegd moeten worden aan het beleidskader en aan het raadsvoorstel.

Laat de gemeente Zeist een voorbeeld worden voor succesvolle klimaatadaptatie.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in purple ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke at the bottom.

Egbert Visscher
Stichting Beter Zeist